

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o **maloleté deti L. J.** nar. X. a **L. J.** nar. X., zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce sociálnych vecí a rodiny P., deti matky Ing. J. J., bývajúcej v H., F., zastúpenej JUDr. D. S., advokátkou v P., M., a otca Dr. Ing P. J., bývajúceho v B., K., o **zvýšenie výživného a námietke miestnej nepríslušnosti**, o návrhu na vylúčenie sudkyne Krajského súdu v Trnave z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 25 CoP 23/2013, 25 CoP 24/2013, takto

r o z h o d o l :

Predsedníčka senátu Krajského súdu v Trnave JUDr. Ľ. S. **nie je vylúčená** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 25 CoP 23/2013, 25 CoP 24/2013 (vec vedená na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 8 P 10/2013).

O d ô v o d n e n i e :

V konaní vedenom na Krajskom súde v Trnave pod sp. zn. 25 CoP 23/2013, 25 CoP 24/2013 vzniesol otec mal. detí námietku zaujatosti voči predsedníčke senátu 25 Co - sudkyňi JUDr. Ľ. S. a navrhol, aby bola vylúčená z prejednávania a rozhodovania tejto veci. Námietku zaujatosti odôvodnil tým, že JUDr. Ľ. S. je v blízkom príbuzenskom pomere s matkou maloletých detí Ing. J. J.. Stará matka maloletých detí A. J., rod. S. (matka účastníčky konania) má aj rovnaké priezvisko ako uvedená sudkyňa, ktorá tiež býva v H. ako matka maloletých detí. Zdôraznil, že dôvodom vznesenej námietky zaujatosti voči sudkyňi JUDr. Ľ. S. je výlučne právny dôvod uvedený v § 14 ods. 1 O. s p. a to príbuzenský pomer k účastníčke konania - jeho protistrane, pre ktorý možno mať vážne pochybnosti o jej nezaujatosti.

Predsedníčka senátu 25 Co - sudkyňa Krajského súdu v Trnave JUDr. Ľ. S. sa k námietke zaujatosti vyjadrila tak, že tvrdenia obsiahnuté v námietke sú nepravdivé. Nie je v žiadnom príbuzenskom vzťahu so starou matkou maloletých detí A. J., ani s matkou maloletých detí Ing. J. J.. Napriek tomu, že bývajú v jednom meste, žiadnu z nich

nepozná ani „z videnia“. Vo veci preto nie je zaujatá a nie sú splnené podmienky pre jej vylúčenie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trnave (§ 16 ods. 1 O. s. p.) posudzoval opodstatnenosť tvrdenej zaujatosti sudkyne tohto súdu JUDr. L. S. z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p. v zmysle ktorého sú sudcovia vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu k účastníkom alebo k ich zástupcom, a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to 1/ k veci, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci, alebo 2/ k účastníkovi konania, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom či negatívnom) pomere k nim, alebo 3/ k zástupcom účastníkov konania, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod bodom 2/.

Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávaní veci alebo taký jeho osobný vzťah k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej možnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.) alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Obsahom práva na prejednanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb, a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie veci nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie

o vylúčení sudcu podľa § 14 ods. 1 O. s. p. predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 38 ods. 1 Listina základných práv a slobôd, čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) treba trvať na tom, že sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania pridelenej veci skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo. Pri posudzovaní týchto dôvodov (ich analýze) v konkrétnej situácii je nutné prihliadnuť aj na rozsiahlu a inštruktážnu judikatúru Európskeho súdneho dvora (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v danej problematike.

ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu treba brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnej skutočnosti, so zreteľom na ktorú môžu vznikať pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti (porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná - „Justice must not only be done, it must also be seen to be done“). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (pozri Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania, resp. k ich právnym zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (pozri Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa

zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Treba brať zreteľ na skutočnosť, že spoločenské vzťahy v najširšom slova zmysle sú vzťahmi vzájomného pôsobenia, kontaktu medzi členmi spoločnosti, preto závažnosť, ktorá by založila pochybnosť o nezaujatosti zákonného sudcu (znamenala dôvod pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania veci), môže aj pri zohľadnení, tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP nastať iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne (I. ÚS 332/08).

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľné skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybnosti o nestrannosti sudcu (pozri Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce, určujúce je to, či sa môže táto obava považovať za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, či sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom disponuje.

Otec maloletých detí Dr. Ing. P. J. existenciu objektívnych pochybností o nezaujatosti a nestrannosti predsedníčky senátu - sudkyne JUDr. Ľ. S., ktoré sú dôvodom pre jej vylúčenie vyvodzoval z tvrdeného príbuzenského vzťahu tejto sudkyne k matke maloletých detí Ing. J. J.. Teda navrhol vylúčiť sudkyňu JUDr. Ľ. S. so zreteľom na jej „príbuzenský“ pomer k účastníčke konania - jeho protistrane.

Sudcov pomer k účastníkom konania alebo k ich zástupcom môže byť založený predovšetkým príbuzenským alebo jemu podobným vzťahom (§ 116 Občianskeho zákonníka).

Teda príbuzenský vzťah sudcu k účastníkovi konania, resp. jeho zástupcovi je nepochybne vzťahom relevantným z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p. a dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania o veci, ale len vtedy, ak je reálne daný. Sudkyňa JUDr. E. S. vo svojom vyjadrení existenciu príbuzenského vzťahu k matke maloletých detí a jej matke (A. J., rod. S.) nielenže nepotvrdila, ale naopak uviedla, že ani jednu z nich nepozná ani „z videnia“.

Treba uviesť, že aj za predpokladu, ak by sudca účastníka konania (resp. jeho zástupcu) osobne poznal, samotná táto skutočnosť nemôže byť dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, lebo na rozdiel od vzťahu príbuzenského sama o sebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O. s. p.

Keďže sudkyňa JUDr. E. S. vo svojom vyjadrení nepotvrdila existenciu právne relevantného vzťahu vylučujúceho ju z prejednávania a rozhodovania veci a ani z obsahu spisu nevyplývajú skutočnosti, ktoré by spochybňovali jej nezaujatosť, rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky tak, že táto sudkyňa nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 07. januára 2014

Za správnosť vyhotovenia:

Mgr. Monika Poliačiková

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v. r.
predseda senátu